

14.12.2021

Asia/11

§ 208 Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia

HEL 2021-012984 T 00 01 01

Päätös

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat kehittämisasiantuntija Inari Penttilä, suunnittelija Ulla Laurio ja kulttuurikeskukset -palvelun päällikkö Ulla Bergström.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Veronika Honkasalon ehdotuksesta.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Mari Männistö

Lisätiedot

Ulla Laurio, suunnittelija, puhelin: 310 70137
ulla.laurio(a)hel.fi

Liitteet

1 Kulttuuripalvelukokonaisuus palvelustrategia liite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyy kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian liitteen 1 lukujen B ja C mukaisesti.

Esittelijän perustelut

Palvelustrategiatyön lähtökohdat

Helsingissä on laaja ja monipuolinen kulttuurin ja vapaa-ajan mahdollisuuksien tarjonta. Kuntalaisille, matkailijoille, yrityksille ja muille yhteisöille palveluja tuottavat esimerkiksi Helsingin kaupunki, yleishyödylliset yhteisöt, yritykset, korkeakoulut sekä Suomen valtio. Nämä kaikki muodostavat yhdessä helsinkiläisten kokemuksen kaupungissa olevista vapaa-ajan mahdollisuuksista.

Kuntalain (410/2015) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Kunta on vastuussa palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Kunnan velvoitteista kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastuualueilla säädetään kuntalakea tarkemmin muun muassa laissa kuntien kulttuuri-toiminnasta (166/2019), liikuntalaissa (390/2015), museolaissa (314/2019), nuorisolaissa (1285/2016), teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992), laissa taiteen perusopetuksesta (633/1998), laissa yleisistä kirjastoista, (492/2016). Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluille ei kuitenkaan ole olemassa selkeää, esimerkiksi lainsäädäntöön pohjautuvaa, kuntalaiskohtaista mitoituserustetta.

Nykyinen kaupungin ja muiden palvelutuottajien työnjako on sekä syntynyt historian tuloksena, että muuttuu jatkuvasti tarpeiden ja kysynnän perusteella. Palvelustrategiatyö käynnistettiin, jotta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan rooli palvelutuotannossa on sekä kaupungille itselleen että kumppaneille ja muille toimijoille selkeämpi. Palvelustrategiatyö on rajattu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastuualueelle eli kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja kirjastopalveluihin. Palvelustrategia auttaa kaupunkia suuntaamaan voimavarojaan ja kehittämään henkilöstönsä osamista sekä auttaa muita toimijoita suunnittelemaan toimintaansa.

Palvelustrategian suhde muihin päätöksiin

Kussakin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelukokonaisuudessa toteutettavien palvelujen tavoitteet määritellään eduskunnan päättämässä lainsäädännössä, kaupunginvaltuuston hyväksymässä strategiassa sekä kaupunginvaltuuston päättämässä hallintosäännössä. Palvelukokonaisuuksien tarkemmat tehtävät määritellään toimialajohtajan päättämässä toimintasäännössä.

Palvelujen määrä ja käytössä olevat voimavarat määritellään vuosittain toiminnan ja talouden suunnittelussa eli kaupunginvaltuuston hyväksymässä talousarviossa ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan hyväksymässä tulosbudjetissa.

Palvelustrategialla otetaan ensisijaisesti kantaa siihen, miten kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala osallistuu tai ei osallistu palvelutuotantoon. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalla on toimivalta ohjata kaupungin itse tekemää palvelutuotantoja, palveluostoja, yhteistyöhankkeita ja avustus-toimintaa. Palvelustrategiassa tehdään myös rajauksia, joilla suljetaan tietty toiminta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan oman toiminnan ulko-

puolelle. Kaupungilla ei kuitenkaan ole toimivaltaa päättää muiden toteuttamasta toiminnasta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallistuminen palvelutuotantoon

Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluntuotannon periaatteet on määritelty osana Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet päätöstä (kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 14.1.2020, § 3). Toimiala voi tuottaa palveluita neljän eri palveluntuotantovaihtoehdon avulla, joko omalla tuotannolla, ostopalveluina, yhteistyönä tai avustustoiminnan avulla. Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluiden tuotantotapoja ohjaavat seuraavat periaatteet ja käytännöt.

Toimiala tuottaa oman tuotannon avulla palvelut, jotka on yksiselitteisesti annettu lainsäädännön tai muun ohjausvallan mukaisesti kaupungin itse tuotettavaksi. Muissa tapauksissa toimiala arvioi aina tapauskohtaisesti oman tuotannon osalta palveluntarpeen ja roolinsa toimijakentällä. Toimialan omassa tuotannossa toimialan henkilöstö tuottaa palvelun.

Ostopalveluina tuotettavien palveluiden osalta kaupunki valitsee määrittelemäänsä tarpeeseen palvelun toteuttajan esimerkiksi kilpailutuksen avulla. Kaupunki ostaa palvelun ja kattaa sopimuksen mukaisen palvelun kustannukset. Palvelun tuottajalla on vastuu palvelun laadusta ja toteuttamisesta.

Yhteistyössä toteuttavien palveluiden osalta toiminnan tavoitteet ja tehtävät määritellään yhteistyösopimuksessa. Kustannukset katetaan yhteisesti. Rahallinen yhteistyö perustuu vastikkeisiin. Yhteistyöprojektit arvioidaan säännöllisesti.

Avustustoiminnan osalta kaupunki määrittelee yleiset ehdot avustamiselle lainsäädännön mukaisesti. Toimija määrittelee toiminnan omista lähtökohdistaan ja hakee sille avustusta kaupungilta. Avustus ei kata kaikkia toiminnan kustannuksia. Avustamiseen ei liity vastikkeita.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialasta itsenäisesti tuotettavien palveluiden osalta toimijat määrittelevät toiminnan omista lähtökohdistaan ja kaupunki/toimiala ei tue toimintaa taloudellisesti. Kaupungin rooli on mahdollistaa itsenäisten toimijoiden palveluita ja toimintaa, esimerkiksi kaa-voituksella, suunnitteluvarauksin, lupien ja neuvonnan avulla. Edellytyksenä on toiminnan laillisuus ja yleisten normien ja säädösten noudattaminen.

Valmistelu

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi 14.1.2020 kokouksessaan kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet. Palvelustrategiatyö vastaa palveluverkon suunnitteluperiaatteiden toimenpidesuositukseseen, jossa kehoitettiin linjaamaan kaupungin roolia palveluntuottajana (Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet, toimenpidesuosituksukset liite 3).,

Kaupunginvaltuusto päätti 27.11.2019 osana Helsingin kaupungin talousarviota vuodelle 2020 kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sitovaksi tavoitteeksi palvelustrategiatyön, jossa palvelukokonaisuuksittain kuvataan, ketkä muut tuottavat oman sektorin palveluja tai toimintaa ja mikä on kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tehtävä palveluntuottajana. Työ viivästyi koronapandemian vuoksi ja palvelustrategia asetettiin 17.2.2021 kaupunginvaltuuston päätöksellä sitovaksi tavoitteeksi myös vuodelle 2021.

Palvelustrategiatyön valmisteluun on osallistettu kumppanikenttää haastatteluiden sekä kumppanikyselyn avulla. Kumppaneiden näkemykset ovat ohjanneet työn valmistelua. Työn omistaja on toimialajohtaja, ja palvelukokonaisuuksien päälliköt vastaavat omien palvelukokonaisuuksiensa palvelustrategioista. Työtä on ohjannut palvelukokonaisuuksien johdosta muodostunut ohjausryhmä ja valmistelua on tukenut projektipäällikkö ja projektiryhmä. Liikunnan, kulttuurin ja nuorisopalvelukokonaisuuden kumppanuusyksiköt ovat valmistelleet projektityöntekijän tuella toimialayhteiset avustamisen periaatteet. Työtä on esitelty kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle 19.1.2021 lautakunnan kokouksessa ja iltakoulussa 4.5.2020.

Palvelustrategiatyössä kulttuuripalvelukokonaisuus on määritellyt ydintehtävänsä, keskeisimmät palvelujen tuottamisen tavat sekä kehityskohteet. Ydintehtävien kirkastamiseksi kulttuuripalvelukokonaisuuden työyhteisöissä ja johtoryhmässä sekä sidosryhmien kanssa käytiin syksyllä 2020 keskusteluja Helsingin taide- ja kulttuurivision, Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030, pohjalta. Palvelustrategia määrittää näiden yhdessä tunnistettujen ydintehtävien toteuttamisen tapaa. Työtä johti kulttuurijohtaja palvelukokonaisuuden johtoryhmän ja palvelustrategian projektiryhmän tuella. Myös kulttuuripalvelukokonaisuuden esihenkilöt osallistuivat työhön sen eri vaiheissa. Ekosysteemiselvityksestä tunnistettiin viisi keskeistä työhön vaikuttavaa teemaa: (1) taiteen ja kulttuurin tilat, (2) verkostot ja yhteistyö, (3) lastenkulttuuri, (4) moninaisuus sekä (5) kulttuurin ja taiteen roolin kehittäminen asuinalueilla ja aluekeskuksissa. Teemoja tutkittiin työryhmissä keskeisten ekosysteemin toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.

Toisin kuin toimialan muut palvelukokonaisuudet, joilla oli pitkä historia yhtenäisinä virastoina, kulttuurin palvelukokonaisuus rakennettiin vuo-

den 2017 organisaatiouudistuksessa viidestä itsenäisestä taide- ja kulttuuriorganisaatiosta. Palvelustrategiatyön aikana palvelukokonaisuus on tunnistanut yhteisiä vahvuuksia ja yhdessä toimimisen mukanaan tuomia etuja.

Kulttuuripalvelukokonaisuuden rooli Helsingin kulttuuripalveluissa

Kulttuuripalvelukokonaisuudella on kolme ydintehtävää, joita se toteuttaa perustoimintanaan osana taiteen ja kulttuurin ekosysteemiä ja yhdessä ekosysteemin kanssa. Kulttuuripalvelukokonaisuus:

- Toimii taiteen ja kulttuurin mahdollistajana ja yhteen kutsujana, joka varmistaa monipuolisen ammattimaisen taiteen ja kulttuurin olosuhteet Suomen pääkaupungissa.
- Huolehtii, että jokaisella helsinkiläisellä on yhteys taiteeseen ja kulttuuriin läpi elämän.
- Vahvistaa taiteen ja kulttuurin keinoin alueiden kukoistusta.

Tehtävissä korostuvat aikaisempaa enemmän:

- asiakaskeskeisyys, aloitteellinen yhteen kutsuminen ja alustana toimiminen sekä kaupungin omien panostusten suuntaaminen yhdenvertaisuuden, inklusion ja moninaisuuden sekä lastenkulttuurin aseman vahvistamiseen.
- toimijoiden välisen yhteistyön mahdollistaminen ja kaupungin sisäinen yhteistyö sekä taide- ja kulttuurialan alueellisen työn helpottaminen erityisesti kulttuurikeskusten osaamisen avulla.
- kulttuuripalvelukokonaisuuden rooli taiteen ja kulttuurin osaamisen kytkemisessä osaksi ratkaisua Helsingin alueiden ja elinvoiman kehittämiseksi.

Kulttuuripalvelukokonaisuuden taide- ja kulttuurilaitokset tuottavat kaupunkilaisille näyttelyitä, julkista taidetta, sinfonia- ja muita konsertteja, kulttuuritapahtumia, yhteisöllistä taidetta ja kulttuuria, taidekasvatusta ja julkaisuja kaiken ikäisille. Nämä taiteeseen, kulttuuriin ja kulttuuriperintöön liittyvät sisältöpalvelut tuotetaan pääosin yhteistyössä ekosysteemin kanssa siten, että tuotantoprosessiin sisältyy useita eri tuottamisen tapoja, kuten omaa palvelua, ostopalvelua ja yhteistyötä.

Taiteen ja kulttuurin ammattilaisille tuotettavien palvelujen keskiössä on taide- ja kulttuurikentän tukeminen ja kehittäminen mm. avustukset, edunvalvonta, ekosysteemin asiantuntijuus, substanssin asiantuntijuus, vuorovaikutus ja tiedon välittäminen.

Tarkemmat kuvaukset löytyvät liitteestä 1, luku A ja B.

Kulttuuripalvelukokonaisuuden työnjaon kehittämiskohteet ja selvittämishankkeet

14.12.2021

Keskeisimpinä kehittämiskohteina ja selvittämishankkeina on tunnistettu:

- Palveluverkkotarkastelu
- Lasten- ja nuortenkulttuurin ekosysteemin rakenteellinen ja alueellinen tarkastelu
- Toimialojen rajapintojen selvitys (tarjottavat palvelut, tarveharkinta, organisointi ja rahoitus)
- Kulttuuripalvelukokonaisuuden omien palveluiden organisoinnin tarkastelu
- Avustustoiminnan kehittäminen
- Vaikuttavuuden mittaamisen kehittäminen
- Digitaalisten elämysten tuottaminen ja saavutettavuuden tarkastelu

Tarkemmat kuvaukset löytyvät liitteestä 1, luku C.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Mari Männistö

Lisätiedot

Ulla Laurio, suunnittelija, puhelin: 310 70137
ulla.laurio(a)hel.fi

Liitteet

1 Kulttuuripalvelukokonaisuus palvelustrategia liite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano